

Järnsparv

Tämligen allmän häckfågel i hela Sverige, men är sparsammare på Gotland och i nordligaste Lappland. Efter att ha utökat sin utbredning markant under 1900-talet har antalet minskat under senare år, dock utan att utbredningen påverkats. Huvudsakligen insektsätare under häckningstid. Flyttfågel.

Rödlistestatus 2015: Livskraftig (LC)

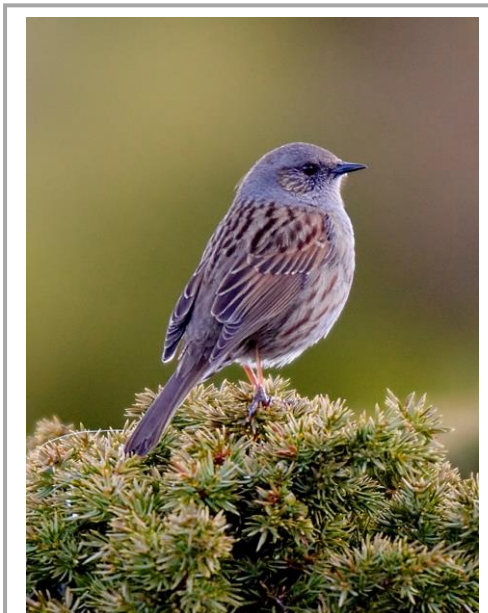
Populationsutveckling:

1980–2012: minskning 55 %

2001–2012: ökning 18 %

Fågeldirektivet: Nej

Häckningsperiod: 20 april – 20 augusti

MAR Mikael Arinder/Skånska bilder

Ekologiska krav

Järnsparven häckar i många olika typer av miljöer, som löv- och barrskog, buskage och dungar i jordbrukslandskapet samt i södra Sverige trädgårdar och parker. Gemensamt är att det finns ett tätt buskskikt. De tätaste förekomsterna finns i skogsmark med stort inslag av unga granar, t.ex. granplanteringar och yngre granskog (<20 år). Arten finns också i äldre skog (särskilt då lövskog) om kravet på ett välutvecklat buskskikt är uppfyllt. Den saknas nästan helt i tallskog. Ofta finns den nära bryn mot öppen mark. Arten är också talrik i fjällbjörkskog.

Järnsparven gynnas generellt av hyggen och plantering av granskog, som ger bra miljöer under de första 15–20 åren, men missgynnas i övrigt av tät, planterad, ensartad granskog. Reviren är relativt små, ofta i storleksordningen något eller några hektar, och tätheten i skogsmark varierar ofta mellan några par/km² till ca 50 par/km². Boet byggs på marken i tät vegetation.

Hänsyn vid skogsbruksåtgärder

Järnsparven utnyttjar främst yngre skogsbestånd och gynnas generellt av hyggesbruk men det går att med god hänsyn förbättra förutsättningarna för arten både under hyggesfasen som i uppväxande skog.

- Lämna 20 meter kantzon av gran och lövträd mot sumpskogar och myrar. Lämna 30 meter kantzon av gran och lövträd mot sjöar och större vattendrag. Lämna funktionella kantzoner av lövträd mot bäckar, kulturmarker och liknande. Gynna lövet i kantzonen genom att selektivt avverka granarna.
- Undvik förröjning inför gallring eller slutavverkning i bestånd i eller intill revir av järnsparv..
- Gynna lövträd, björk, al, sälg, rönn och andra lövträd vid röjning och gallring.
- Lämna hänsynsträd spridda över området, eller som några hänsynsytor (gärna med yngre gran) vid föryngringsavverkning.

SOF-Birdlife förslag till Artvis vägledning

Skogsvårdslagen säger

- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, (SKSFS 7:17).
- Lämna funktionella skyddszoner med träd och buskar mot hänsynskrävande miljöer, som bäckar, raviner, myrar och sumpskogar, boträd (rovfågelsbon), kulturmiljöer m.m. (SKSFS 7:21).
- En skyddszon utmed sjöar, vattendrag, kulturmiljöer eller mot öppen jordbruksmark lämnas oplanterad eller planterad med löv (SKSFS 7:22).

Indikator på skyddsvärd skog

Järnsparven indikerar inte skyddsvärda skogsmiljöer.

Regional tillämpning

Artens utbredning motiverar inte att man tar olika hänsyn i olika delar av Sverige.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Var rädd om buskage och ”ostädade” kanter både i jordbrukslandskapet och i skogen.

Lästips

Artfakta för järnsparv. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102990>. ArtDatabankens webbplats,